

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXIX-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 23-24/ ГРУДЕНЬ 2018 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

У номері:

- День української мови в Ясах ▶ стор. 2
- Мемуари президента Ф. Олланда ▶ стор. 3
- Негостинський храм у минулому... ▶ стор. 4
- «Мости народної дипломатії» ▶ стор. 5
- «Відбудуємо мости добросусідства» ▶ стор. 6
- Сторіччя і права національних меншин ▶ стор. 7
- Делегація СУР на конгресі СКУ в Києві ▶ стор. 8
- Гаудеамус – до 100-річчя Великого Об'єднання ▶ стор. 9
- Внесок нацменшин у розвиток Румунії ▶ стор. 10
- Село Балабанча – історичний нарис ▶ стор. 11
- «Сюзі» – новела-феєрія Романа Кобзи ▶ стор. 12
- 1030-та річниця Хрещення Київської Русі ▶ стор. 13
- Св. Миколай – посередник між Богом і людьми ▶ стор. 14
- Бог Предвічний народився! ▶ стор. 15
- Наймиліша дорога до рідного дому ▶ стор. 16

Дорогі українці!

У цей період року, що наповнений смислами, ми повинні поміркувати над нашими досягненнями та проектами, над якими працювали чи працюватимемо, розуміючи, що добре порозуміння, єдність і гарне співіснування дають нам силу підтримувати всі основні цінності, які були збережені нашими попередниками.

Все це повинно надихати на нові досягнення, щоб ми могли продовжувати і вдосконалювати свою діяльність, передаючи наші здобутки майбутнім поколінням, незалежно від місцевості походження, ідей чи понять.

Нехай зимові свята наповнять ваші душі вірою, надією та любов'ю, а прийдешній рік нехай принесе вам тільки радість, добробут та благополуччя.

Щасливого Різдва Христового!
З Новим 2019 роком!

Микола-Мирослав ПЕТРЕЦЬКИЙ,
Голова Союзу українців Румунії,
Депутат Парламенту Румунії

ЯСИ ВІДСВЯТКУВАЛИ ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В РУМУНІЇ

У продовженні гарної і доброї традиції щороку 9 листопада День писемності та української мови, ухвалений законом, відзначається в Україні, починаючи з 1997 року, на підтримку ініціативи громадських організацій та з урахуванням важливої ролі української мови в консолідації українського суспільства.

12 листопада 2018 року, Яська філія СУР відсвяткувала день української мови в Румунії.

Мало що могли б відповісти деякі, яка різниця між цими двома подіями? І в одному випадку, і в іншому ви святкували, і могли би відзначати і далі День мови української мови в Румунії. Ті, хто так думає, мають і не мають права. Вони правильні, оскільки з формальної точки зору ситуація взагалі не змінюється. Українська мова залишається українською, розмовляють нею в Україні або в Румунії, навіть якщо появились деякі тенденції говорити про деякі діалекти (регіоналізми) як про самостійну мову, а то і мову в деяких випадках, але це питання повинно бути остаточно вирішене раз і назавжди спеціалістами (істориками, лінгвістами, етнографами і т.д.) Румунії та України. Я вважаю, що один з симпозіумів, які організуються в Клузі, Бухаресті і Сату-Маре, повинен бути присвячений цій основній темі для нашої меншини.

Повернемося до свята. Не мають права, тому що, якщо у першому випадку ми відсвяткували українську писемність і мову, пригадуючи пройдений шлях українською мовою від її появи, розвитку та до її становлення як самостійної української мови, в другому випадку, крім історії нашої рідної мови, ми відзначаємо нинішні реалії українських громад, які живуть в Румунії, а саме мову, традиції та звичаї нашої громади. Узаконюючи День української мови в Румунії, визнається вагомий внесок української мови в румунську культурну спадщину, з одного боку, але і права, якими може користуватися наша громада в області освіти і просування звичаїв і традицій, специфічних для нашої громади. У зв'язку з цим щорічно з нагоди святкування Дня української мови в тих районах, де живуть члени української громади, можна організувати культурні заходи, присвячені цьому святу, зацікавлені державні органи та місцеві і неурядові організації, можуть надавати матеріально-технічну підтримку і / або фінансову в організації та проведенні заходів, присвячених святкуванню цього дня. Крім того, в школах, де викладається українська мова – як рідна мова, можна організувати культурні заходи, присвячені цьому святу. Також Румунське товариство телебачення і радіомовлення як державна служба повинна включати в свої програми передачі або аспекти з подій, присвячених цьому дню. Перспективи гарні і сприятливі, – тепер залежить від нас, як зможемо і як серйозно займемося використанням створеної можливості. Ми сподіваємось, що цей день буде відзначатися в кожній філії, організації СУР, у кожній школі, де діти вчать українською мовою, навіть якщо цей не кожен раз будуть виділені на це кошти.

Члени Яської філії СУР, спільно з співпрацівниками, представниками установ, громадських організацій, а саме Університету «Александру Іоан Куза» Національного коледжу мистецтв «Октав Банчіла», мерії Чернівців, національних меншин із Яс, культури та ділових людей з Яс, студентів та викладачів з України відзначили День української мови в приємній обстановці, де панувала святкова атмосфера і дружельюбні усмішки супроводжували усіх нас протягом події.

Події передувала виставка книг українською мовою, написаних румунськими письменниками українського походження, а також виставка листівок з найкращими висловами, прислів'ями та приказками про українську мову і виставка фотографій румунських письменників українського походження з Буковини.

Торжество відкрив голова Яської філії СУР, який в своїй промові представив кроки, зроблені депутатом нашої меншини паном Миколою-Мирославом Петрецьким, щодо прийняття закону про визнання 9 листопада Днем української мови в Румунії (закон був прийнятий 269 голосами «за», 6 «проти» і одним утриманням), але і відповідальну та чесну манеру, в якій була представлена позиція румунської сторони в діалозі з представниками української влади під час візиту в Київ у складі спеціальної міжурядової румунсько-української комісії. Варто зазначити, що Румунія єдина країна в світі, де живе українська діаспора (українці), де українська меншина через своїх представників у парламенті отримала офіційне визнання законом Дня української мови, що і було висвітлено видатними діячами України, які брали участь у святкуванні цієї події в Бухаресті 8 листопада цього року. Далі були представлені цікаві факти, деякі вперше почуті нашими гостями відносно історії українського алфавіту, місця і ролі української мови серед інших мов, думки деяких зарубіжних діячів, експертів у цій галузі про українську мову і т.д. У рамках заходу з вітальними словами виступили представник Чернівецької мерії, заступник директора Національного коледжу мистецтв «Октав Банчіла» та інші.

Заходи, присвячені українській мові, закінчилися музичною програмою, підготовленою членами нашої філії, викладачами та учнями Національного коледжу мистецтв «Октав Банчіла»

Якщо красу і велич українського слова опоетизували у віршах І. Котляревський і Т. Шевченко, Л. Українка та І. Франко, В. Стус, В. Симоненко, Л. Костенко і багато інших славних синів і дочок України і вони були переконані, що без мови немає нації, а без нації – держави, ми, у свою чергу, твердо віримо, що не буде української меншини без рідної мови. Для керівництва СУР, шкільних інспекторів, директорів і вчителів шкіл, де викладається українська або навчання проходить українською мовою, випадає велика відповідальність, щоб запобігти ситуаціям, які можуть стати незворотними. Дай бог, щоб цього ніколи не сталося!

Віктор ГРИГОРЧУК,
голова Яської філії СУР

Мемуари – Літературна Україна

«Я розчавлю вас!»

Про те, як узгоджували та підписували мінські угоди, згадує в новій книжці «Уроки влади» колишній президент Франції Франсуа Олланд.

Франсуа Олланд – перший із «нормандської четвірки», хто відійшов від влади та набув таким чином цілковитої свободи розповідати все, що вважає за потрібне: знову балотуватися на керівника держави він не буде. Його мемуари точні в деталях та достатньо відверті в судженнях. Для українців президентські спогади особливо цікаві кількома сторінками, де йдеться про переговори в Мінську, що завершилися підписанням відповідних угод.

«Як не згадати ту довгу ніч із 11 на 12 лютого 2015 року, що минула у великій бездушній залі Палацу Незалежності в Мінську, у Білорусі? – пише колишній президент Франції. – Це було в самий розпал кризи, яку переживала Україна після відсторонення від влади проросійського президента Віктора Януковича через його відмову підписати договір про асоціацію з ЄС».

«Наміри Володимира Путіна були цілком очевидними, – згадує Олланд. – Він хотів зберегти свій вплив на російськомовні регіони та максимально послабити проєвропейську владу в Києві. Після провалу режиму припинення вогню, бої між українським військом та парамілітарними сепаратистськими загонами зайнялися з новою силою». Західні переговорники сподівалися «припинити стрілянину та знайти компроміс, який зберіг би територіальну цілісність України». Але, розповідає Олланд, конференція на першому поверсі тривала нескінченно й була безрезультатною: це відповідало цілям російської сторони.

«Я швидко зрозумів, що Путін хоче виграти час і відтермінувати припинення вогню на якомога пізніший час, щоб дати змогу сепаратистам оточити українську армію та завоювати додаткові позиції, – пише Франсуа Олланд. – Разом із Ангелою Меркель ми пропонуємо відновити переговори у вужчому форматі, відмовитися від вечері та якнайшвидше взятися до роботи».

Колишній французький лідер помітив, що канцлерка Німеччини не боїться Путіна: «Вона його добре й дуже давно знає та вміє з ним говорити». Путін натомість, згідно зі спостережень Олланда, ніколи не втрачає нагоди настрашити Меркель, «змішуючи погрози, компліменти та спогади». У Сочі, наприклад, він наполіг, аби на зустрічі були присутні... його собаки, знаючи, що Меркель

не любить цих тварин. «Вона неймовірно терпляча, звична до тривалих переговорів, а також, – це здається неймовірним, – майже не потребує сну», – ділиться думками колишній президент Франції.

Відмова від вечері стала для Олланда «неприємною, але необхідною жертвою». Переговорників посадили за «незручний низький круглий стіл» і нагодували «жахливими бутербродами». Першу чернетку майбутньої мінської угоди, згідно зі спогадами, писала Меркель. «Вона нікому, навіть своїм радникам, не дозволяла формулювати статті угоди, – розповідає Франсуа Олланд. – Такий у неї темперамент і така методика: вона дуже серйозна, старанна та пильна. Порошенко з Путіним постійно підвищували голос один на одного. Російський президент був так рознервувався, що став погрожувати остаточно розчавити військо свого візаві. Це виказало, що російські війська на Сході України є. Путін спохопився та взяв себе в руки».

"Порошенко невідступно боронив суверенітет своєї країни, тоді як Путін домагався автономії для повсталіх провінцій і хотів відтягти припинення вогню ще на три тижні. Він був настільки негнучким, що заперечував свій прямий зв'язок із ватажками сепаратистів, казав, ніби не може за них вирішувати, вимагав, щоб із ними проконсультувалися», – читаємо в спогадах.

Примітно, що Франсуа Олланд, не вагаючись, визначає винних у падінні літака MH-17. «За кілька місяців до переговорів, – пише він, – у липні 2014-го, ракета, випущена проросійськими бойовиками, ненавмисне збила в районі Донецька літак Malaysia Airlines, позбавивши життя 298 пасажирів, із яких 80 були дітьми».

Переповідаючи перебіг переговорів, колишній французький лідер наголошує, що просувалися вони дуже повільно, із купою заперечень, які було непросто узгоджувати. «О сьомій ранку після безсонної ночі Путін і далі чіплявся за те, щоб перенести припинення вогню на пізніше, – згадує Олланд. – Щоб домогтися результату, ми аргументували антиросійськими санкціями, що вже проголошені. Він вдавав, ніби не розуміє або не чує, про що ми. Врешті узгодили, що припинення вогню настане через чотири дні, з тим – відведення важкої зброї та обмін полоненими. Автономію провінцій відхилено. Аж раптом Путін заявив, що треба проконсультуватися з ватажками сепаратистів. Їхні емісари теж у Мінську. Де саме? У якомусь готелі чи в сусідньому з нами кабінеті? Принаймні ми їх так і не побачили».

Володар Кремля пішов, а Меркель, Олланд та Порошенко трохи задрімали в кріслах. О дев'ятій ранку стає відомо, що сепаратистам угода не підходить. Меркель та Олланд

мусять поспішати, бо час повертатися до Брюсселя. «Цього разу нам терпець урвався, – зізнається французький лідер. – Навіть не йдеться, щоб згодитися на поразку. Ми наполягаємо на негайному побаченні з російським президентом і дізнаємося, що, поки ми намагалися, як могли, поспати в переговорній залі, він влаштувався у великому кабінеті з ліжком, яке навіть видавалося комфортабельним... Він відпочив за ці дві години й мав свіжіший вигляд, ніж ми...».

«Ангела Меркель крижаним тоном пообіцяла Путіну тривалу ізоляцію, – розповідає Олланд. – Той завагався та все шукав, як виграти час... Його мета – максимально послабити Київ, сподіваючись згодом побачити при владі команду, поступливішу російським інтересам і віддаленішу від Євросоюзу. Найбільше він не хоче вступу України до НАТО та отримання нею зброї, яка могла б змінити баланс сил. Путін виходить подзвонити. Через кілька хвилин він повертається та повідомляє, що сепаратисти – ті самі, про яких він казав уранці, мовляв, їх не знає, – згідні».

Олланд зазначає, що війну Росії з Україною часто визначають причиною нової холодної війни між Росією та Заходом. «Це не зовсім так, – вважає колишній керівник держави. – Звичайно, Володимир Путін намагається відновити свою зону впливу на територіях колишньої радянської імперії. Але більше не йдеться про протистояння між радикально протилежними суспільними системами. Мова про боротьбу національних інтересів. Глава РФ воліє бачити довкола своєї держави крижану смугу підкорених земель. Його тактика полягає в захопленні до сутичок його друзів із його ворогами, щоб потім заморозити ці конфлікти. Сіра зона вже сформувалася на кордонах з Україною, Грузією, Молдовою, Азербайджаном. Ці країни незалежні, але послаблені».

Франсуа Олланд не зрадив прохолодному, дистанційному ставленню до Путіна, що він демонстрував із перших днів перебування в Єлисейському палаці. На відміну від багатьох інших французьких президентів, він зберіг цю критичність до завершення мандату. Саме Олланд відмовився поставити Росії «Містралі», попри підписану його попередником угоду та виплачений аванс. Відійшовши від великої політики, він робить висновок: «Компроміси, що їх ухвалюють під гарячу руку, необхідні, але вони не вирішують суті проблеми: крихкий мир встановлюється, нав'язані росіянами реалії стають нормою. Війну вдається вповільнити, але домінування вкорінюється. Путін залякує, щоб зручніше вести переговори. Він не завойовує, а відкушує території, ковток за ковтком».

НЕГОСТИНСЬКИЙ ХРАМ У МИНУЛОМУ...

Спочатку скажу, що Негостинський храм відбувався і відбудується щороку 26-ого жовтня на Святого Дмитрія за новим стилем.

Це храм всіх негостинців, які живуть в селі, але й тих, які покинули рідний поріг і які в цей день прибувають у своє рідне село, щоб зустрітися з ріднею, друзями, побалакати і повеселитися.

Все ж, я напишу для молодого негостинського покоління про те, як відбувався колись храм у нашому селі. Ось як! Сільські парубки, які закінчили військову службу, влаштовували однієї неділі на негостинській толоці танець. Місяць перед цим вибирали зпоміж себе чотирьох статечних парубків, так званих підмайстрів (кальфів), які мали організувати і відповідати за успішне відсвяткування храму. Наскільки я знаю, кожного разу вибирали підмайстрими тих парубків, які були заможніші з дому, бо вони забезпечували їжу на обід та вечерю, а в перерві балу для духових музикантів (трубачів).

Тиждень перед храмом сільські парубки разом із підмайстрами заносили на толоку стовпи і колючий дріт, обгороджували місце, де мала танцювати негостинська і сторонська молодь, а посередині загороди ставили високий поміст (приблизно 3 метри заввишки), де грали музиканти.

Хочу підкреслити, що підмайстри, які були назначені організувати храм, ішли до сільського примаря, щоб він ухвалив їх вибір, а потім і до Священника, щоб той дозволив з боку Церкви організувати зборище на негостинській толоці 26 і 27 жовтня, – 26 жовтня увечері і бал у Культурному домі. Священик дозволяв, а підмайстри платили музикантам грішми, які збиралися від учасників, а що залишалося, здавали церкві.

Храм починався на Святого Дмитрія 26 жовтня Божественною Літургією, в якій брали участь і священники із сусідніх сіл. На свято сходилися до церкви і сторонські люди із Серету, Балківців, Гропен, Ботушинців, Калафіндешт, Шербівців, Мілішівців, Дорнешт, Вашківців, Синівців, Рогожешт, а до війни прибували сюди і гості з Каменки, Стирча і Гарбівців (тепер Чернівецька область).

Після Святої Літургії на церковному подвір'ї розкладалися столи, бо негостинці угощали всіх сторонських гостей, що були в церкві. О 12-ій годині духову музику «Егор, альбо Йоргул» вже грала на толоці, а молодь села і з

сусідніх сіл починала сходитися.

Із сусідніх сіл приїжджали фірами (возами) гості на храм туди, де були запрошені негостинцями. Господарі садовили їх за стіл і починали храмувати студентом, галушками (голубцями), печенням, само собою, була і горілка. Після забави всі ішли на толоку, на зборище. В цей час молодь негостинська і сторонська вже танцювала. Це відбувалося після того, як негостинські дівчата і парубки похрамували у себе вдома зі своїми сторонськими друзями.

За вхід на танець платили одному із калфів. Калфи відрізнялися тим, що були одягнені в народних костюмах, перев'язані триколірними поясами. Коли музиканти робили перерву, калфи (ті ж підмайстри), закликали

*Було мене не любити,
За мнов не ходити.
Як ти знала, що я маю
При війську служити.*

Після пісні музика грала їм тужну мелодію, а потім для них слідував чоловічий танець «Руської» (української), в якому танцювали колом самі рекрути. Хочу сказати, що калфи, і не лише, дуже поважали рекрутів і пускали їх безплатно з подружками танцювати на толоці і на балу першого вечора. Слід сказати, що навколо танцювального майданчика збиралося зверх тисячі люду. Тут можна було побачити, хто в кого закоханий, бо більшість учасників дивилися, хто з ким танцює.

Перший день храму кінчався вечерком, коли підмайстер піднімався на поміст і голосно запро-

*Що-с на моїм серцю,
Веселости мало./2 рази
Веселосте моя,
Де ми си поділа?
Полетіла в поле,
На калину сіла.*

*Вітер повіває,
Калину хитає,
Та й мою веселість
Полям розвіває.
Шкода, мамко, шкода
Цвіту ружевого,
А ще гірше шкода
Хлопця молодого.*

*Бо кажут служити,
Вірно присягати,
За тата й за маму
Кажут забувати.
За тата й за маму
Та й за всю родину,
Кажут забувати
Молоду дівчину.*

*За тата й за маму
Борзо я забуду,
Молоду дівчину
Повік не забуду.*

хлопців, які ще не танцювали на танцях (або на балах), і зтягали їх в «данець», підкидаючи їх по три рази вгору. А хлопці після цього витягали в білих хусточках зав'язані гроші і також підкидали їх. Це означало, що вони заплатили за так званий зтяг у танець; гроші збирали діти, хлопчачки і купували собі свистала, сопілки, а дівчата – різні іграшки, бо на толоці були продавці з різними товарами. Після цього, лише потім хлопцям було вільно танцювати!

Інший момент, який відбувався в іншу переву музикантів, це був тоді, коли калфи скликали до помосту всіх рекрутів, які мали іти до війська в листопаді. Їх частували, а вони співали:

*Ой гаю мій зелененький,
Та й гаю, та й гаю.
Наробив-с ні, мій миленький,
Великого жалю.*

*А я тобі не наробив,
Сама-сь наробила.
Як ти знала, що я рекрут,
Нащо-с ні любила?*

шував на бал в Культурному домі з восьмої години! Всі розходилися. Одні ішли додому, інші поверталися назад, куди були запрошені до столу, і забава тривала до пізньої ночі з веселими співанками. Після закінчення танцю старший калфа брав музикантів до себе додому, щоб покормити їх. Я собі пригадую, що багато разів були калфами негостинських храмів Євсебій Григораш, син негостинського коваля, Віктор Поповинюк, Василь Поповинюк і Михайло Григорчук.

Отже, бал починався з восьмої години і тривав до шостої ранку. На бал дівчата приходили з мамами, які сиділи на стільцях і лавицях попід стінами, сліdkуючи за всім. Опівночі на балу наставала перерва, а інший калфа забезпечував музикантам горілку і смачну закуску. Під час музикальної перерви рекрути були частовані калфами й друзями і співали сумну пісню, яка звучала так:

*Сумно мені, сумно,
Як вечір так рано.*

Підкреслю, що сторонські гості були запрошені негостинцями і на другий день храму, їх угощали, як і першого дня, а після храмування вони виходили разом на толоку, де було зборище.

Другого дня музиканти приходили у першій годині і починали грати. Сторонська і негостинська молодь починала сходитися і танцювати. Якщо першого дня танцювала лише молодь, то другого дня починали танцювати і молоді одружені пари, а деколи і якийсь веселий вуйко хапав за руку молоду жінку, сусідку або з рідні, і майстерно крутився за музикою. Підвечір була коротка перерва, музиканти сходили з помосту і угощали горілкою та закускою рекрутів, а після цього знову лунала для них сумна мелодія і марш. Негостинський храм кінчався танцем під мелодією «Хори» (Нога) – це національний румунський танець.

Музиканти ставали першими, а за ними – калфи зі своїми коханками і танцювали разом із музикою попереду, а за ними – всі присутні в колі. Цей танець продовжувався кілька разів колом майже півгодини.

На закінченні хочу сказати, що негостинці намагаються святкувати і сьогодні негостинський храм так, як святкували його в минулому. На жаль, не маю жодної фотографії з нагоди святкування негостинського храму...

Микола МАЙДАНЮК

В УКРАЇНІ ВИЙШЛА З-ПІД ДРУКУ КНИГА ФЕДОРА ГАМОРА «УКРАЇНА-РУМУНІЯ: МОСТИ НАРОДНОЇ ДИПЛОМАТІЇ»

Книга Федора Гамора «Україна-Румунія: мости народної дипломатії» містить нотатки з нагоди 20-річчя участі Союзу українців Румунії та Карпатського біосферного заповідника в процесі розвитку українсько-румунської транскордонної співпраці на Мараморощині.

Книга видана у Львові 2018 р. видавництвом «Растр-7». У книзі розглядається двадцятирічний досвід участі Союзу українців Румунії та Українського Карпатського біосферного заповідника у процесі розвитку українсько-румунської співпраці на Мараморощині. У контексті Договору про Асоціацію України із Європейським Союзом, який у числі перших підписала Україна та Румунія, подаються матеріали, спрямовані на відновлення історично традиційних культурних та торговельно-економічних відносин між українськими населеними пунктами в Україні та Румунії по обидва боки річки Тиси на Мараморощині. Велика увага приділяється питанням відбудови зруйнованого автомобільного мосту через Тису в Діловому, Валя Вішеулуй, відновленого руху історичних пасажирських потягів че-

рез місто Рахів до Румунії, Будапешту та Праги, створенню транскордонного українського біосферного резервату у Марамороських горах та ін.

Книга містить у передмові слова підписувача цих рядків, колишнього голови Союзу українців Румунії, депутата двох

Гамор), ще в 1996 р. запропоновано проект заснування біосферного резервату в Марамороських горах (Румунія).

Пан Федір Гамор, директор Карпатського біосферного заповідника, запропонував румунській стороні, тобто Союзу українців Румунії, Природному парку Мараморощини та місцевим органам самоврядування прикордонних сіл і міста Вішеу де Сус скласти спільний проект щодо здійснення туристичних доріг в Марамороських горах, починаючи з відкриття дороги через кордон між селами Ділове – Україна і Вишавська Долина – Румунія, у двох напрямках міста Вішеу де Сус і через Бистрий – Русково до Полян, проект, який мав бути розроблений європейськими фондами.

Зміст книги починається з особливим наголосом на розвиток відсталіх територій. Мова йде про «Договір про Асоціацію України із Європейським Союзом, який у числі перших ратифікували Україна та Румунія.

(Продовження на 6 стор.)

Степан БУЧУТА

скликань Румунського Парламенту, виражені у своїй книзі «Словом і ділом».

За рекомендацією Карпатського біосферного заповідника України (директор Ф.

Розмова з Марією Штефан-Думнич – директором восьмирічної школи села Ремети Марамороського повіту

(Закінчення. Поч. у попередніх числах)

Правда, і Ви це знаєте, бо Ви є членом адміністративної ради школи. Щодо суми, яку виділяє нам місцева адміністрація, ми додаємо і гроші із власного бюджету. Маю на увазі бюджет школи. І так ми разом працюємо на благо наших дітей, на те, щоб створити їм найкращі умови. Кожного року ми щось будуємо. Почали ми із заміною паркету у класах, із новими меблями у кожному класі, парканом новим, придбали різні обладнання для дидактичної праці, закупили чотири відеопроєктори для того, щоб вести сучасні уроки з учнями. Потім, теж на кошти місцевої адміністрації, в присілку П'ятра ми зробили реконструкцію дитячого городчика. Цього року ми придбали і професійний лінолеум для всіх коридорів школи, а також понаправляли та оббілили стіни по всіх коридорах школи. Можу сказати, що я горджуся тим, як виглядає наша школа, які у ній сучасні умови для учнів і викладачів, і ще думаю, що з цієї точки зору наша школа може конкурувати із будь-якою школою з повіту, і не лише.

– Тому що я представляю Союз українців Румунії і як голова місцевої організації СуР села Ремети, і як перший заступник голови Філії Марамориш, і як перший заступник голови СуР, член Президії і Ради СуР, радник місцевої ради села

Ремети від СуР, член комісії з питань освіти і культури місцевої ради і член адміністративної ради школи, не можу не попросити Вас, щоб Ви сказали кілька слів про співпрацю із СуР і державною адміністрацією села Ремети, а також, якщо маєте якісь проблеми, пропозиції, щоб всі разом зробили так, щоб в майбутньому вирішили всі проблеми, які від нас залежать.

– Гарно і успішно співпрацює наша школа і з Марамороською філією СУР. У нас також була підписана угода з нею і вона виділила нам певну суму грошей для різних проектів. Для «Літньої школи» також ми дістали від філії гарну суму. Крім цього, кожного року на Свято Миколая наші діти отримують гарні подарунки від Союзу. Для шкільного хору ми дістали традиційний український костюм для всіх членів. Про успішну співпрацю з державною адміністрацією села Ремети я уже говорила, що упродовж п'ятих років вона виділяла, окрім власного бюджету, нашій школі до великі суми. Я всім щиро дякую за співпрацю, бажаю їм багато здоров'я і, дай Бог, щоб і далі ми так гарно співпрацювали, як зараз. Я думаю, що нам пощастило, що Ви, пане директор Василю Пасинчук (бо Ви таким осталися для нас усіх), включені до цього як у СУР, так і в державній адміністрації села Ремети, як радник від СУР, а тим більше, що

ви довгі роки працювали в освіті, керували нашою школою і дуже добре знаєте, з якими проблемами стикається школа, і з цих головних двох позицій Ви можете нам так багато надати допомоги. Щиро дякую Вам і ще раз усім тим, хто дбає про нас, про наших дітей, бо вони наше майбутнє!

– Дуже гарно Вам дякую за те, що ви знайшли часу і погодилися на розмову, від себе особисто і від СуР бажаємо Вам успіхів і нових досягнень у вашій нелегкій роботі, багато здоров'я, щастя і всього найкращого в новому шкільному році, і якщо маєте ще щось сказати, відповісти на ще деякі запитання, які я вам не поставив...

– Не маєте за що дякувати. Дякую я, що дали мені можливість розказати дещо про нас, про нашу школу! Дякуємо Вам за те, що кожного разу Ви присутні на відкритті шкільного року і за гарні побажання для нас. Ви ніколи не відмовляєтесь тоді, коли ми звертаємось до Вас і просимо Вашої допомоги. Дай Вам, Боже, здоров'я і хай щастить!

– Дуже гарно дякую за розмову. Я думаю, що в майбутньому ще поговоримо про вашу працю.

проф. Василь ПАСИНЧУК,
перший заступник голови СУР

В УКРАЇНІ ВИЙШЛА З-ПІД ДРУКУ КНИГА ФЕДОРА ГАМОРА «УКРАЇНА-РУМУНІЯ: МОСТИ НАРОДНОЇ ДИПЛОМАТІЇ»

(Закінчення. Поч. на 5 стор.)

У главі 27 визначається необхідність сприяння взаєморозумінню та двосторонньому співробітництву у сфері регіональної політики щодо методів формування та реалізації регіональних політик, зокрема багаторівневого управління та партнерства, з особливим наголосом на розвитку відсталіх територій: «В цьому контексті надзвичайно важливим є відновлення традиційних культурних та торговельно-економічних відносин між українськими населеними пунктами в Україні та Румунії по обидва боки Тиси на Мараморощині».

«Нагадаємо, що в післявоєнний період значна частина українського населення лівобережної частини Тиси (близько 40 тисяч чоловік), зокрема у Вишавській Долині, перейшла до складу Румунії. А мости, які з'єднували Бичків, Луг та Трибушани (нині Ділове), були зруйновані».

«Все це призвело до ізоляції українців, які живуть у Румунії та поширення зв'язків по різні боки кордону. А за населеними пунктами на ділянці кордону, де проживають українці, як у Румунії, так і в Україні, міцно закріпився статус депресивних територій, де панує бідність та безробіття».

«У зв'язку із цим науковці та місцеві органи влади тривалий час порушують питання щодо відновлення прикордонної інфраструктури, яка б сприяла поглибленню транскордонної співпраці у цій частині Мараморощини».

Так, Президент України доручив у 2013 році, зокрема, забезпечити: «Здійснення заходів із відновлення зруйнованого автомобільного переходу через річку Тису та створення необхідної прикордонної інфраструктури на українсько-румунському державному кордоні у селі Діловому Рахівського району Закарпатської області», а українською Урядовою Стратегією виконання Рамкової Конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат передбачається створення українсько-румунського біосферного резервату у Марамороських горах.

Але необхідно наголосити на тому, що започаткували ці важливі процеси ще в 1996 році Союз українців Румунії та Карпатський біосферний заповідник (Україна)».

«З цієї метою в пропонованій книзі (з нагоди 20-річчя участі Союзу українців Румунії та українського Карпатського біосферного заповідника у процесі розвитку українсько-румунської прикордонної співпраці на Мараморощині, згуртовано публікації Федора Гамора, а також дописи інших авторів (їх прізвища подаю до відповідних статей), в яких висвітлюються різноманітні події українсько-румунської співпраці, котрі в різні роки оприлюднювалися в українських і румунських електронних та друкованих засобах масової інформації, зокрема на сторінках газет...».

В першій частині «Громадські ініціативи для зміцнення українсько-румунської прикордонної дружби та співробітництва на Мараморощині» надруковані статті підписувачем цих рядків про «Протокол двостороннього румунсько-українського співробітництва в рамках програми EU – PHARE CREDO I TACIS» та «Діяльність і співпраця Марамороського крайового Союзу українців Румунії по створенню біосферного резервату «Марамороські гори» і «Продовження прикордонної співпраці Румунія-Україна». А також стаття «Участь голови Союзу українців Румунії Степана Бучути у заходах із нагоди святкування дня міста Рахова (2010 р.)».

Книга академіка Української екологічної

академії наук Федора Гамора ще містить такі розділи: Міжнародні Конференції, семінари, круглі столи та інші акції», «Чи буде відновлено міст через Тису (Ділове – Валя Вішеулуй) і рух пасажирських потягів через Рахів до Румунії?», «Точки дотику: наукові та публіцистичні замітки», «Нові проектні ідеї», «Відбудуємо мости добросусідства, або кілька слів замість післямови», «Додаткові деякі важливі документи та архівні матеріали із питань прикордонної українсько-румунської співпраці на Мараморощині».

Останній розділ містить додаткову інформацію про «Союз українців Румунії», «Карпатський біосферний заповідник» та «Про автора».

Автор Гамор Федір Дмитрович – доктор біологічних наук, професор, академік Української екологічної академії наук, народився 28 березня 1951 року в селі Верхньому Водяному Рахівського району Закарпатської області.

Закінчив біологічний факультет Ужгородського державного університету, багаторічний директор Карпатського біосферного заповідника у Рахові.

Працював на керівних посадах в державних та громадських органах, а також професором Прикарпатського Національного Університету ім. Василя Стефаника та Ужгородського Національного Університету.

Гамор Ф.Д. – організатор видання та головний редактор всеукраїнського екологічного науково-популярного журналу «Зелені Карпати» (1993 р.), наукового журналу «Природа Карпат» й регіонального біосферного заповідника» (2006 р.).

Є автором та співавтором понад 500 наукових та науково-популярних і публіцистичних монографій, статей, член Національної Спілки журналістів України, почесний працівник туризму України, почесний громадянин міста Рахів та румунського міста Вішеу де Сус.

Федір Гамор видав недавно ще одну книгу «Еталон Європейських лісових екосистем та Природоохоронної справи».

Про деякі історичні аспекти створення та розвитку Карпатського біосферного заповідника з нагоди 50-річчя (Львів, «Растр-7», 2018 р.).

В статті «Перші етапи створення Карпатського заповідника» говориться про те, що «у 1955 р. Академія Наук УРСР скеровує в Карпати спеціальну експедицію на чолі з академіком І. Г. Підплічком, яка і виробила пропозицію щодо започаткування Карпатського заповідника із центральним масивом у Чорногорі та Угольсько-Широколужанським філіалом. Але реалізація цих рекомендацій стала можливою тільки після сформування у 1967 р. Державного Комітету УРСР по охороні природи, з подання якого Рада міністрів УРСР 12 листопада 1968 р. приймає постанову про створення перших в Україні чотирьох заповідників, зокрема Карпатського».

Депутат Микола-Мирослав ПЕТРЕЦЬКИЙ
Парламентська група національних меншин

ПОЛІТИЧНА ЗАЯВА

Тема політичної заяви

Сторіччя і права національних меншин

«Пане Голово засідання!
Шановні колеги!

Наближається велике національне свято Румунії. Вірні своїй усиновлюючій батьківщині, етнічні українці знаходяться поруч зі всім румунським суспільством. Оцінюємо тим більше співжиття в консолідованій державі,

чим геополітична напруженість очевидної актуальності, акцентованій саме тепер, в Році Сторіччя, ще більше вимагає того, щоб Румунія була і лишалася консолідованою державою.

Ми, українці цієї країни, бачимо концепт консолідованої держави і в послідовності, з якою забезпечуються права і свободи етнічним меншинам. Хочу підтвердити з цієї три-

буни ту істину, що Румунія старається бути «прикладом добрих практик» у сфері прав і свобод її громадян, незалежно від національності. Воно так є і добре, щоб так і лишалося далі, незалежно від геополітичних зворушень у міжнародних відносинах.

Можливі спроби притягання або підштовхування в компетенцію злих практик мали б наслідки з найнещасливіших.

Немає чесного громадянина, етнічно мажоритарного, чи етнічно меншинного, який бажав би вступу національної політики Румунії у пробіг злих практик. Є спільним інтересом зустрінути Національне Свято Румунії, підтверджуючи в Році Сторіччя, що ми вірні демократичним добрим практикам, що таким чином румунська держава стає дедалі могутнішою та поважанішою».

ПРО МАРКА ВОВЧКА – ПЕРШУ УКРАЇНСЬКУ ЖІНКУ-ПИСЬМЕННИЦЮ, ЯКА ЗДОБУЛА УСПІХ У СВОЇЙ КАР'ЄРІ

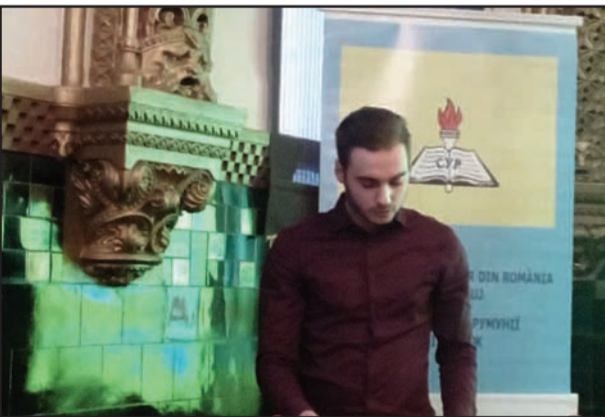
(185 років від дня народження – 1833-1907)

22 грудня виповнюється 185 років від дня народження визначної української письменниці Марії Олександрівни Вілінської. Під літературним псевдонімом Марко Вовчок в українській літературі кінця 50-х – початку 60-х 19 ст. вона стала новим подихом: «заклала основи реалістичного оповідання й повісті», створила дитячу прозу, ввела нову тематику та новий тип оповідача, розвинула її мову тощо. Її твори продовжують і зараз цікавити своєю актуальною проблематикою, будовою і засобами вираження. Навколо цього імені не стихають суперечки про автентичність її української прози або про подробиці плагіаторства у перекладах. Та найбільшого розголосу набули скандальні чутки та плітки про її яскраве особисте життя, переповнене пристрасними стосунками. Фахівці не перестають повторювати: «Чоловіки нею захоплювалися, боготворили, кохали й проклинали. Через неї накладали на себе руки. Жінки пліткували, ревнували, заздрили, осуджували й ненавиділи». Вона була особисто знайома з Т. Шевченком, П. Кулішем, Миколою Костомаровим, І. Тургенєвим, Дмитром Менделєєвим, О. Бородіним, І. Сеченовим, О. Герценом, Л. Толстим, а також з не менш видатними представниками тогочасної культурної еліти Франції, Польщі, Чехії.

У Клузі цю річницю видатної української жінки-прозаїка відсвяткували 17 листопада на кафедрі слов'янських мов Клузького університету імені Бабеша-Бойоя, відділ україністики. У вступному слові організатор цього заходу, а також голова Клузької повітової організації СУР пан І. Гербіль, в першу чергу, урочисто привітав усіх присутніх з новим і важливим для нас усіх святом – Днем української мови в Румунії. Надалі заступник декана факультету іноземних мов, професор Д.-І. Кіра поділився своїми враженнями від святкування цієї події та від участі у Міжнародній конференції «Українці Румунії: історія, сучасність та перспективи», що мали місце у Бухаресті. Він подякував за можливість приймати участь в житті української громади та за можливість

довідатись так багато прекрасного про нашу виняткову культуру.

Наукову частину зустрічі розпочала студентка першокурсниця Соня Клемпушак доповіддю на тему: «Марко Вовчок – продовжувач великого Кобзаря в напрямку пробудження національної свідомості українського народу». Про нетиповий тому часу життєвий шлях цієї жінки та етапи її творчості йшлося і в документальних стрічках. На долю Марії Вілінської з раннього дитин-

ства випало чимало страждань і негараздів. В 16-ть сіроока красуня наперекір родині обрала собі в чоловіки набагато старшого за себе Опанаса Марковича – майбутнього відомого українського фольклориста, етнографа – і переїхала з ним до тодішньої Малоросії. А у 24-ри роки нікому невідома провінційка під чоловічим іменем публікує першу збірку «Народні оповідання» (1857) чудовою українською народною мовою, яку вона опанувала за 8 місяців. З цього часу сильні захоплення і розчарування чергували

з подорожами Європою і безліччю цікавих знайомств. Все це сприяло розвитку неповторної, талановитої особистості прозаїка, яка належала до найвищих і найпередовіших прошарків європейської інтелігенції свого часу. Її творчий спадок нараховує понад 100 літературних творів і стільки ж перекладів. Ще за життя Марка Вовчка перекладали на російську, французьку, німецьку, італійську, польську, чеську, болгарську і угорську мови, що «сприяло зміцненню зв'язків між українською та літературами інших європейських народів».

Студент Петро Панчик у своїй роботі «Інститутка – найяскравіший зразок індивідуальної творчої манери Марка Вовчка як українського прозаїка» розглянув тему повісті, сюжетну лінію і проблематику, динаміку характерів, почуттів і дій головних героїв тощо. Провідним мотивом у творі є думка: «Любо на волі дихнути!», яку волелюбна авторка вкладає в уста Устини – однієї з головних персонажів. Цій простій селянській дівчині належать загальнолюдські моральні цінності на відміну від її «освідченої» панночки. Студентки Іонела-Пауліна Каїл та Діана Марія Співалюк виконали уривок, у якому відкривається обманлива і хижачка натура цієї представниці пануючого тоді класу.

У доповіді «Становлення індивідуального стилю Марка Вовчка» пані лектор доктор М. Гербіль підкреслила сильно помітні впливи на творчість цієї письменниці попередників і сучасників не тільки української, але і європейської літератури. Її українські оповідання та повісті – це «характерне явище переходу української прози від просвітительського реалізму до реалізму класичного». Для Марка Вовчка та її праць притаманні «цілісність суспільно-політичних і літературно-естетичних переконань, послідовність демократичних позицій, ... вірність дійсності». Саме з позиції вірності дійсності авторка постійно відображає народне світо розуміння, його визвольні бажання, його бачення дійсності.

Ольга СЕНИШИН

Діяльність делегації СУР у Києві на XI-ому Світовому Конгресі Українців

З 25 по 27 листопада 2018 року в Києві делегація Союзу Українців Румунії (СУР) взяла участь у XI Світовому Конгресі Українців (СКУ). Делегати Конгресу СКУ взяли участь у державному відзначенні 85-ліття Голодомору.

До складу делегації, очоленої депутатом в Парламенті Румунії та головою СУР Миколою-Мирославом Петрецьким, увійшли члени проводу СУР, голови повітових сурівських філій, шкільні інспектори, професори, журналісти, представники молодіжної організації та інші члени СУР.

25 листопада члени делегації СУР були присутні на офіційному відкритті XI СКУ в Залі чемпіонів Національного спортивного комплексу «Олімпійський» поряд з іншими 248 делегатами з 26 країн та гостями. До делегатів та гостей Конгресу звернувся Президент України Петро Порошенко, Перший віце-прем'єр міністр України Степан Кубів, Міністр закордонних справ України Павло Клімкін, Голова СКУ Євген Чолій, Голова СКУ Ярослава Гортяні та інші. Українська співачка Руслана заспівала Гімн України. Під час церемонії відкриття конгресу пройшла спільна молитва представників різних конфесій в Україні та відбулося вручення медалей св. Володимира Великого.

26 листопада в конференц-залі готелю відбулися звіти рад, комісій та президента СКУ. Того ж дня після обіду проходили регіональні круглі столи. У своєму виступі за круглим столом «Розвиток українських громад у Східній Європі», Голова СУР та Депутат в Парламенті Румунії Микола-Мирослав Петрецький представив діяльність СУР, відмітивши роль, яку організація відіграє у захисті та утвердженні етнічної, мовної, культурної й релігійної ідентичності українців Румунії. Він розповів про відносини СУР з румунськими державними установами, з іншими організаціями нацменшин Румунії та з СКУ, а також про перше святкування 9 листопада Дня української мови в Румунії та про позачерговий З'їзд СУР на тему єдності української громади для її майбутнього розвитку та для запобігання спробам її послабити.

27 листопада пройшла низка сесій на різні теми. Члени делегації СУР були присутні на сесії «Українська мова – шлях до ідентичності та міжнародного спілкування». Взяла участь у дискусіях шкільний інспектор Лучія Міжок,

яка розповіла про стан викладання української мови в Румунії, про підручники з української мови, видані за допомогою СУР, про заохочування учнів вивчати українську мову, в тому числі шляхом участі у різних міжнародних конкурсах та поцікавилася можливістю організування міжнародної олімпіади з української мови та літератури. Іван Робчук торкнувся питання нового законопроекту про державну мову в Україні.

Члени делегації СУР також взяли участь у сесії «Взаєморозуміння та співпраця між українцями діаспори та етнічними і релігійними громадами країн світу», на якій голова СУР, Депутат в Парламенті Румунії Микола-Мирослав Петрецький був одним із доповідачів. На запитання ведучої сесії Ярослави Гортяні, він розповів про те, як діє Рада національних меншин в Румунії, про пільги, якими користується українська меншина в Румунії, про співпрацю української громади з іншими нацменшинами Румунії на місцевому та національному рівнях, про Групу національних меншин у Парламенті Румунії, про кошти, виділені урядом для підтримки 18 меншин, представлених у Парламенті та про діяльність СУР та докладені зусилля для збереження єдності української громади, щоб запобігти спробам розподілу українців.

У рамках XI Конгресу СКУ при вході конференц-залу була влаштована виставка друкованих видань СУР. Також мала місце робоча зустріч між головою СУР Миколою-Мирославом Петрецьким, депутатом Парламенту Румунії, секретарем Терезою Шендрою, письменником Михайлом Траїстою та Дмитром Решетченком, начальником відділу формування фондів Центрального державного архіву зарубіжної україніки (ЦДАЗУ). На зустрічі було обговорено подальше співробітництво ЦДАЗУ та СУР і здійснено передавання до ЦДАЗУ архівів часописів СУР.

27 листопада після обіду відбулася робота конгресових комісій, представлення та схвалення резолюцій, вибори нових керівних органів СКУ. Новим головою СКУ став Павло Грод. Також був обраний новий керівний склад організації та окреслені головні напрямки діяльності СКУ на наступний термін.

СУР є членом СКУ, яка є міжнародною неприбутковою організацією, заснованою у 1967 році, що представляє інтереси понад 20 мільйонів українців, які живуть по всьому світу.

Христина ШТІРБЕЦЬ

До 100-річчя Великого Об'єднання та 90-річчя Радіо Румунія

МІЖНАРОДНИЙ ЯРМАРОК «ГАУДЕАМУС – НАВЧАЛЬНА КНИГА»

З 14 по 18 листопада ц. р. в Центральному павільйоні ROMEXPO в Бухаресті пройшов XXV-й Міжнародний ярмарок «Гаудеамус – навчальна книга», ініційований і щорічно організований Румунським радіомовленням. «Гаудеамус» – єдиний у світі книжковий ярмарок, організований громадською радіостанцією. Основною його метою є просування культури шляхом проведення виставкових заходів, присвячених книговидавництву та освіті. Велике число учасників (понад 300 видавництв), заходів, які відбулися в рамках ярмарку (понад 850), та відвідувачів (понад 125 000) дорівнює рекордові, зареєстрованому в попередньому випуску, і підтверджує гасло події «Найбільш прочитуваний книжковий ярмарок по найпопулярнішому радіо». Цьогорічний випуск ярмарку був присвячений 100-річчю від Великого Об'єднання та 90-річчю від заснування Радіо Румунія.

Після кількарічної відсутності вже третій рік підряд Союз українців Румунії мав власний стенд, на якому представив книги українською та румунською мовами і свої часописи. Таким чином, відбулися презентації книг «Sângele Ferigii» («Кров папороті») Ігора Гургули у перекладі Михайла Трайсти в присутності автора та збірки оповідань і новел Михайла Коцюбинського «Intermezzo» у перекладі Михаєли Гербіль,

роману Михайла Михайлюка «Podul fără balustradă» («Міст без поруччя») у перекладі Аспазії Регуш, збірки оповідань Корнелія Ірода «Oglinda» («Дзеркало»), збірки оповідань Михайла Трайсти «Верхньорівнянські оповідання», праці Івана Гербіля «Studii de dialectologie și toponimie ucraineană din

România» (Студії з української діалектології і топоніміки Румунії), збірки публіцистики Івана Кідещука «Sub semnul iubirii» («Під знаком любові») та інших. Презентація деяких книг тішилась великим успіхом, всі присутні на презентації отримали у подарунок книги з автографами авторів. Окрім згаданих вище книг, на стенді СУР читачі мали нагоду ознайомитись з понад 40 заголовками, підписаними українськими письменниками Румунії. Наприклад, з книгами поезії і

прози Степана Ткачука, Миколи Корсюка, Михайла Михайлюка, Івана Ковача, Корнелія Регуша, Василя Клима, Івана Негрюка, Юрія Павліша, Миколи Корнищана, дитячими книгами Марії Чубіки, Марти Боти, Людмили Дорош, Марії Опрішан, збірками публіцистики Івана Кідещука, Євсебії Фрасенюка, Михайла Михайлюка, Івана Робчука та збірниками, виданими Бухарестським та Клужським університетами за сприяння Союзу українців Румунії. Українська молодь також сприяла улаштуванню стенда СУР. Таким чином, люди могли побачити нашу періодику, наші книги. Стенд відвідали навіть українці із Канади, які були зацікавлені нашими книгами та українцями Румунії взагалі. Багато відвідувачів, бажаючих вивчати українську мову, цікавились українсько-румунським розмовником.

З нагоди цієї значної події Союз українців Румунії організував літературний українсько-румунський вечір «Осінні симфонії, III-й випуск», на якому почесними гостями були український письменник Ігор Гургула, голова Львівської організації НСПУ, та члени гурту фолк «Архаїк», які представили музичний альбом «Volnav de drum», – 8 пісень на слова Михайла Гафії Трайсти.

Михайло-Гафія ТРАЙСТА

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ У СЕЛІ КРИЧОВО В ПОВІТІ ТІМІШ

Тіміська повітова філія СУР організує в українських селах заходи, які мають одну мету: зустрітись і з'єднати всіх тих, котрі люблять рідну українську мову і пісню. Так, 24 листопада ц.р. українці села Кричово святкували такий день з допомогою нашої філії і місцевої організації, якою керує Михайло Шпілька. Українські народні пісні і танці зворушують українську душу. На жаль, у цьому селі залишилось мало українців, бо молодь відійшла, шукаючи кращого життя. Свято відбулося в будинку культури села, де були присутні і радники з боку мерії та голови інших наших організацій з п. Тіміш: П. Бевка, І. Ковач, В. Бензар, Маріана Кубаиш.

Відкрив українське свято голова Тіміської філії СУР Юрій Глеба. Він привітав усіх його учасників. Після вітального слова концерт розпочався з виступом хорової групи м. Лугож «Шовкова трава» – керівник Савана Албічук.

Слїдувала вокальна група учнів з Драгомі-

решт «Молоді дубки», приготовлені уч. Марією Чінар. Потім дівчата вокальної групи із Петроси Великої «Кедровина», керівник М. Кубаиш, проспівала гарні народні пісні й розвеселила всіх. Далі виступали молоді дівчата і хлопці із с. Шука – гурт «Забава», які співали народні пісні та веселі коломийки і танцювали, за що отримали гучні оплески з боку глядачів.

З Карашсеверїнського повіту брав участь танцювальний гурт «Барвінок» (керівник – Михайло Бобик). Він виконав український народний танець. В селі танцюристи з Корнуцела були нагороджені гучними оплесками, а учениця Марія Бобик проспівала дві пісні – одну українською мовою, другу – румунською мовою, зачарувавши публіку.

Завершили захід виступ колективу «Гуцули з Банату» – вокально-інструментальний момент Анни і Миколи Грїня та співачка Рамона Заркіз під акомпанементом, які виконали дуже гарні пісні.

За такий удалий кон-

церт учасники подякували. Так само – організатори за їх труд всім колективам.

Згадаю інший момент, проведений в м. Лугожі. Знаємо, що кожного року в листопаді український народ вшановує пам'ять жертв Голодомору. Цього року відзначаються 85-і роковини трагедії світового масштабу Голодомору 1932-1933 рр.

Так, 25 листопада, в недільний день, українська церква Св. Володимира відправила панахиду в пам'ять загиблих у ті роки. Пан отець протоієрей Ілля Албічук згадав на Божій Літургії і повідомив про той геноцид і всі віруючі запалили свічки та разом помолилися за погиблих Голодомору в сумному моменті.

Текст і фото
Анни БЕРЕГІЙ

XXVII-Й ВИПУСК ДНІВ КУЛЬТУРИ м. СЕРЕТУ

Офіційне відкриття XXVII-го випуску «Днів культури м. Серету» відбулося 11 жовтня ц.р. з участю мера міста п. Адріана Попою.

Організував свято культури міста Серетський Центр культури і підтримали цю акцію Серетська Мерія, Атене Татораш м. Яс, Серетський технічний коледж «Лацку Воде», Гімназійна Школа «Петру Мушат», Дитячий і учнівський клуб та Православна церква «Свята Трійця».

Під час святкування «Днів культури м. Серету» представники Мерії Серету, а також і представники Сучавської повітової ради брали участь у відкритті та освяченні бюсту колишнього Митрополита Буковини Високопреосвященнішого Володимира де Репта, відомий як Митрополит Буковинського Об'єднання з Батьківщиною у 1918 році. Служба освячення була відправлена собором священиків на чолі з Архiepіскопом Сучави та Радівців Високопресвященнішим Піменом. На цій події в Сереті брали участь голова Сучавської повітової Ради Георге Флутур, Мер міста Серет Адріан Попою, префект Мірела Адомнікей і народний депутат Думітру Мігалеску.

Після служби Георге Флутур сказав, що відкриття і освячення бюсту колишнього Митрополита Володимира де Репта є частиною цілої серії заходів, організованих в окрузі до святкування 100-річчя Великого Об'єднання.

У свою чергу, мер Адріан Попою зазначив, що ця подія є частиною заходів, організованих з нагоди XXVII-ого випуску «Днів Культури в Сереті». Мер міста сказав, що бюст, поміщений у церкві «Свята Трійця», побудований в XIV ст., вважається однією з найдавніших кам'яних церков з Молдови. «Хочу згадати, – сказав Адріан Попою, – що ансамбль «Свята Трійця» був включений до списку історичних пам'яток у повіті Сучава у 2015 році».

З іншого боку, Серетський мер Адріан Попою зазначив, що під час відзначення «Днів культури в Сереті» відбулася також сесія комунікацій, в якій була над ана від-

знака «Щит Мушатівів» деяким місцевим діячам, відповідно Каталіну Чеботар – з театрології, Арнолду Кобіланскі зі Спорту, Валентині Янош – з музики, Йоану Філіпчуку – з літератури і учениці Ані Марії Айоанеш, яка зайняла третє місце на Міжнародній олімпіаді з неогрецької мови.

Святкування «Днів культури в Сереті» завершилося святковою зустріччю колишніх викладачів, які працювали в Серетських навчальних закладах.

Цю зустріч організував Серетський мер Адріан Попою і заступник

мера Крістіан Мокрий. В своїх виступах вони подякували пенсіонерам за їх наполегливу роботу для підготовки до життя молодого покоління.

Підкреслюю, що всі педкадри були нагороджені Дипломами на знак визнання всієї дидактичної діяльності, що її проводили в навчальних закладах та для просування освітніх цінностей.

Після цієї зустрічі відбувся надзвичайний концерт, підтриманий гітаристом Ніку Аліфантіс.

«Дні культури в Сереті» закінчилися обі-

дом, запропонованим Серетським мером Адріаном Попою для колишніх педкадрів.

Тут забава тривала до пізньої ночі, була різна бесіда про навчання, але й веселі моменти зі співами.

Микола МАЙДАНЮК

В Ясах

Конференція «Внесок національних меншин у розвиток Румунії – Минуле • Сьогодні • Майбутнє»

На мій подив, у книзі, яка була опублікована після дослідження, я не знайшов жодного запису про українську громаду або про українських особистостей, які жили на цих землях, хоча їх було не мало. Статистика, яка обмежується нинішньою територією Румунії, свідчить про відносно стабільне численне українське населення від міжвоєнного періоду і до сьогодення: 45 875 українців в 1930 році, 60.479 в 1956 році, 61.098 в 2002 році і 50.920 в 2011 році. Якщо в 1992 році українці були четвертою етнічною групою меншин у Румунії (65.472 особи, тобто 0,29%), після угорців (7,13%), ромів (1,80%) та німців (0,52%), вони сьо-

годні, у зв'язку зі значним зменшенням числа етнічних німців, є третьою етнічною групою після угорців і ромів (по перепису 2002 року – 61 098 осіб, а в 2011 році - 50 920 осіб). У першій половині мого виступу я зробив огляд ключових моментів історії української меншини на румунській території, зосередивши увагу на трьох просторах з компактним українським населенням, а саме Південна Буковина та Марамуреш з поширенням до Сату-Маре, Банату з повітами Арад, Тіміш, Караш-Северін і Добруджа з її специфікою. У другій частині виступу я підкреслив внесок української меншини в розвиток Румунії з плином часу, починаючи з збагачення румунської

мови за рахунок запозичення слів з української лексики. Лінгвіст і журналіст Іван Робчук використанням румунських словників, атласів та карт, зокрема глосаріїв, текстів і діалектних монографій, визначив, що близько 1000 слів румунської мови мають українське походження. Слід зазначити, що українські елементи в румунській мові не всі на тому ж рівні з точки зору їх важливості. Деякі з них з'являються лише в просторах компактного українського впливу, а інші мають майже загальний характер.

(Продовження на 11 стор.)

Віктор ГРИГОРЧУК,
голова Яської філії СУР

В північно-західній частині Тульчанського повіту, у підніжжі пагорбка Карапача, на обох берегах річки Таїца, в родючій долині розташована слобода Балабанча, яка займає приблизно 60 гектарів площі. Село розташоване понизу Таїци, а на південному сході видніється вершина пагорбка Карапача (343 м.) Слобода Балабанча приналежить комуні Гамчарка.

Назва місцевості, за спогадами старожилів, походить від прізвиська заможного господаря Балабан, Набадан чи Баросан. За іншими джерелами, Балабанча походить від Балабан-кіюї – село Балабана. Інші кажуть,

БАЛАБАНЧА

(Історичний нарис)

що слобода Балабанча походить від ім'я багатого турка, який називався Балабан, що прибув сюди століттями тому, будучи першим мешканцем північно-добруджанського краю. З покоління в покоління передалася інформація, що місцевість була заснована в 1600-1610 роках. Першими мешканцями були турки. Вони розташувалися на берегах річки Таїца, посеред лісу, щоб готувати деревний вугіль і продавати його в містах Браїла, Галаць, Констанца та Ізмаїл. Крім готування деревного вугілля, турки займалися скотарством, особливо вівчарством. Для цього тут були широкі пасовиська.

В другій половині XVIII століття, десь у 1750-1760 роках, в цей край прибули татари. Вони прийшли з південно-східного добруджанського плоскогір'я, з слобід Деністеpe, Бештеpe

та ін. Біля 1800 року в Балабанчі велика більшість жителів були татари. 1877 року велика більшість населення турецького походження почало відходити. В 1934-1936 роках останні турецькі сім'ї виїхали до Туреччини.

Усні розповіді показують, що в 1790-их роках появляються і залишаються назавжди тут кілька українських сімей, як: Козачок, Філіпов, Тихон, сім'ї, які і тепер мають своїх нащадків тут. Кажуть, що ці сім'ї, як і інші, прибули з України, – втікали від панщини і від рекрутщини, яка продовжувалась військовою службою на 25 років. Українці почали виробляти деревне вугілля, займатися землеробством і тваринництвом. Почали викорчувати ліс, який був навкруг слободи. Пізніше стали вирощувати тютюн. Тютюн вирощували до 1960-1970 років.

Після 1860 року і до 1877 р в селі Балабанча та інших сусідніх слободах появляється нове населення, – черкези, – які прибули з Черкезії, з півдня Росії. Черкези тут не довго побули. Черкези проживали в плем'ях, були напівкочовиками, їли сире м'ясо, якого зберігали під сідлом коня. Вони грабували людей при дорозі. Після війни за незалежність черкези від'їхали в Туреччину, в Адріанополь.

(Продовження на 13 стор.)

Віргілій РІЦЬКО,
м. Мачін Тульчанського повіту

В Ясах

Конференція «Внесок національних меншин...»

(Закінчення. Поч. на 10 стор.)

По-друге, я відзначив внесок представників української спільноти в галузі культури: письменники і вчені заставили уважати українську розмовну мову як мову писемної культури, починаючи з кінця 60-х років минулого століття, видавши, за фінансової підтримки уряду Румунії, важливу кількість книг, які були високо оцінені у країні та за її межами. В останні роки представники української еліти зробили можливи видання – в середньому по дві книги на місяць. Це особливо літературні та наукові праці, деякі з яких були номіновані на премію Академії Румунії, нагороджені Спільною премією письменників Румунії та інших країн. Українська література та наука в Румунії мають своїх представників, імена яких виходять за рамки спільноти. Тут ми згадуємо Степана Ткачука, Івана Арделяна, Івана Робчука, Івана Ковача, Михайла Трайсту та інших.

Ми не можемо випускати з ока вклад інших особистостей, представників нашої меншини, таких, як Михайло Дикун – член Академії сільськогосподарських наук Румунії, Іван Ребошанка – професор кафедри слов'янських мов, Факультету іноземних мов Бухарестського університету, Мірча Данилюк – режисер, сценарист, актор, сценограф, Анна Леско – співачка, художник, композитор, Єусебіу Мандичевський – композитор, хоровий диригент і музикознавець, Ольга Мирослава-Шандро (родом Копачук) – етнограф і фольклорист, Елісабета Ліпа (народилася Елісабета Оленюк) – багаторазовий олімпійський чемпіон з академічного веслування та багатьох інших.

Було б несправедливо не згадати вклад особистостей українців, які протягом багатьох

років працювали у сфері місцевого і регіонального управління (я маю на увазі мерів міст та сіл, заступників мерів, радників на місцевому і центральному рівнях, а в останні роки депутатів, які представляли та представляють нашу громаду в парламенті), які постійним занепокоєнням тим, щоб люди в тих місцях, де вони були обрані відчували, що разом з ними є свої співвіт-

чизники, які цікавляться їх долею та громадою (селом) цілому. Тому українські села завжди були в числі провідних у всіх аспектах.

В кінці виступу я підкреслив, що в даний час керівництво Союзу українців Румунії, філії СУР в тісній співпраці з місцевими органами влади реалізують проекти, спрямовані на досягнення, з одного боку, єдності в різноманітності, зберігають і просувають специфічні традиції меншин, з іншого боку, підтримують місцеві, муніципальні та повітові влади розвивати відносини співпраці з аналогічними структурами в Україні та неурядовими організаціями (компаніями, фір-

мами, асоціаціями і т.д.) з метою досягнення і підтримки партнерських відносин в інтересах обох сторін.

У майбутньому наша громада пропонує організувати круглі столи за участю зацікавлених сторін, а також тих, хто має такі зобов'язання, встановлені законом, щоб знайти шляхи і засоби для розширення співробітництва між меншинами, з одного боку, та органами місцевої влади, з іншого боку. Ми бажали б, щоб на наших основних подіях були присутні якнайбільше представників місцевих органів влади, закладів культури, засобів масової інформації, неурядових організацій для чого пропонує:

- Укладення партнерств і угод про співпрацю;
- Організацію відкритих фестивалів, таких, як: традиційна кухня меншин повітів
- Видання журналу або альманаху меншин;
- Видання антології з кращими віршами меншин;
- Видання CD або DVD з найкращими народними піснями меншин;

– Підготувати збірку віршів румунських поетів в перекладі на мови меншин (в честь їх святкування);

– Видання DVD з традиціями і звичаями меншин (де вони є загальними);

– Організацію і проведення спортивних змагань між командами, що представляють меншини повіту і не тільки.

Ці пропозиції були належно сприйняті учасниками і ми отримали задоволення з сторони організаторів, що візьмуть до уваги такі побажання-сподівання.

Роман КОБЗА

Червень-серпень 2018 року

Antwerpen(Belgium) – Sovata (România)

СЮЗІ

(Новела-феєрія)

Міліціонер, посміхаючись, поплескав юнака по плечу: «Не соромся, хлопче, своєї закоханості! Це не хвороба, це – щастя! І вже серйозно додав: «Думаю, ти знаєш про будинок з того боку скверу, тому не треба тут нічого ховати...». Мабуть, вкрай розгублений вигляд Романа викликав співчуття у старшини, бо, тихо сміючись, він сказав: «Але один раз можна. Як виняток для закоханого!».

Його урок був останнім у розкладі Віри Олександрівни на той день. Роман прийшов на заняття сам не свій. Від збентеженості жодного разу не глянув у вічі Сюзі. Його лякала навіть гадка, що вони могли б зустрітись поглядами і дівчина прочитала б у його очах усі думки і почуття, що так нуртували душу.

Роман співав машинально, бо в голові роїлася круговерть запитань без відповідей: «Чи букет на місці? Що він має сказати Сюзі, даруючи квіти? Як діяти, якщо Сюзі вийде з училища не сама?».

«Що це з тобою сьогодні, Романе? – почувся невдоволений голос Віри Олександрівни. – Так не можна співати ліричну пісню. Це ж тобі не про «паровоз вперёд леті». Тут потрібна ніжна душа, стривожене серце, болючі переживання. Уяви собі, якою ж гарною має бути дівчина, яку автор порівнює з «горіха зерням». Уяви, що вона тут, перед тобою. Дивиться на тебе очима, які «сяють тим чаром», що «запалює серце пожаром». Уяви, що вона хоче бути твоєю «ясною зорею». Покажи, Романе, що ти кохаєш, безмежно кохаєш!».

В голові юнака лунало: «Не соромся, хлопче, своєї закоханості... покажи, Романе, що ти кохаєш, безмежно кохаєш!» І він глянув у вічі Сюзі.

Теплий погляд золотисто-бурштинових очей дівчини ніби промовляв ніжним шепотом: «Скажи мені, Романе, і я почую, і я повірю...».

І Роман заспівав! Заспівав усім серцем, аж до самозабуття! Розхриставши навстіж свою закоханість. Сюзі дивилася на нього зачарованими очима, її серце ніжилось в його щирому співі, а пальці перепліталися з клавішами роялю, що випромінювали, раз за разом, сяйво кришталевих арпеджіато.

Голос Романа лунав то сріблястими переливами дзвінких цимбалів: «Ой ти, дівчино, з горіха зерня, чом твоє серденько колюче терня...», то палким трембітанням стривоженої трембіти: «серце бентежить, як буря люта...», то ніжним дзюрчанням бузинової сопілки: «ох, тії очі темніші ночі», то плакучою струною самотньої скрипки: «тебе кохаючи, загублю душу».

Довгим відлунням згасав останній акорд пісні, а Роман стояв, завмерши на місці, і лише його обличчя продовжувало мерехтіти суперечливими почуттями: «Тебе видаючи, любити мушу... тебе кохаючи, загублю душу...».

З училища вони вийшли разом.

– У тебе чудовий баритон, Романе.

– Дякую...

– Віра Олександрівна дуже хвалить тебе і пророкує чудове майбутнє співака. Вона має

намір запросити когось з філармонії до тебе на урок.

– Я про це і не знав. Дякую за таку приємну новину, Сюзанно Ісаківно.

– Називай мене Сюзі, будь-ласка, – притишено сказала Сюзі.

Йдучи далі по алеї, вона раптом грайливо запитала: «А де мій букет? Ти ж обіцяв...». Роман різко зупинився і побіг стрімголов назад по алеї під перелякано-здивованим поглядом Сюзі. Коли він виходив з кущів з букетом у руках, дівчина не могла стримати свого дзвінкого сміху. «Романе! Ромчику! Як же ти мене налякав, коли заскочив з розгону у кущі. А тепер, тепер... дякую тобі за квіти, милий-премилий хлопчику!» – і Сюзі поцілувала Романа у щоку.

Це був перший в його житті поцілунок, від якого тілом прокотилися ніжні, а водночас гарячі хвилі. Серце стиснулося і защеміло ніколи раніше незвіданим щемом. Це був поцілунок, від якого в скронях Романа закипіло, зануртувало, а в середині нього якийсь великий холодний камінь так тиснув, що аж спирало дихання.

Того вечора на тролейбусній зупинці було людно. З'ясувалося, що через неполадки в електромережі, тролейбуси не рухалися. Сюзі сказала, що їй недалеко і вона йтиме пішки. Тож рушили разом у напрямку парку.

Несподівано грянув теплий рясний дощ.

Вона не кликала його за собою... Вона просто побігла.

Роман машинально майнув за нею, не відстаючи ні на крок.

Вони мчали, мов стаєри на дистанції з перешкодами, перескакуючи через калюжі, обминаючи перехожих і не здогадувались, куди жене їх доля...

Добігши до парку, Сюзі повернула праворуч. Він гайнув за нею. На вулиці Федьковича дівчина швидко відчинила хвіртку і вони забігли на ганок будинку.

У повітрі, освіженому рясним дощем, буяли п'яно-солодкі пахощі троянд, численні ліани яких густо обвивали ганок.

Дощові краплини, мов діамантові намистинки, видавалися вплетеними в її хвилясте волосся, що звивистими пучечками спало на кругленьке личко.

На ній була коротка, вище колін, світло-бежева сукня з тонкої матерії, оторочена внизу узорами маленьких перевесел з крихітних троянд.

Сюзі підійняла обома руками переплутане мокре волосся і намагалася припасувати його так, щоб воно спало лише на плечі, але вперті, неслухняні пасма щоразу двома-трьома змійками кучериків вискакували з її долонь.

Вона стояла перед ним із закладеними за потилицю руками, випнутою вперед талією та піднесеним личком з кокетливо примруженими очима.

Контури її чарівного силуету вигиналися, мов натягнуті срібні струни, з неймовірною вишуканістю, окреслюючи усі принади дівочого стану.

Геть промокла сукня, ніби розчинилася, бежева матерія зовсім злилася з її засмаглим тілом, яке здавалося Романові майже оголеним, бо лише тоненькі трояндові віночки виднілися внизу на сукні в гармонії з трояндовим доквіллям.

Рельєфи двох витончених пагорбків виразно окреслювали бездоганну форму юних грудей. На їх вершинах возсідали блідо-рожеві пелюстки, з яких випиналися загострені пуп'янки ще незнані для Романа екзотичної квітки.

З-під ледь піднятої сукні відкривалися звабліві дівочі стегна, котрі, мов дві половинки гарячого серця, ніжно тулилися одне до одного.

Смужка, що пролягала між ними, здіймалася вгору і звивалася в пухкий пучечок, з якого виходили дві тоненькі цівочки, котрі, йдучи догори, радіально розходилися в протилежні боки, утворюючи між собою форму випуклого кута, над яким проглядалася маленька заглибина, що ледь помітно піднімалася і опускалася в такт дихання дівчини.

Роман заворожено, з трепетом у серці, дивився на Сюзі, яка ввижалася йому то народженою з морської піни величавою Афродітою, то сяючою в промінні яскравого ерусалимського сонця тендітною Суламиф.

Ще незнані жагучі почуття спалахнули яскравим полум'ям, змушуючи його серце і скроні відбивати якісь навіжені шаманські ритми.

Сюзі перестала боротися з непокірливим волоссям, поправила сукню і глянула на Романа примруженими очима. Їхні погляди зустрілися...

Він стояв оторопіло, незводячи захоплених і водночас зніяковілих очей.

Це був погляд нестримної соромливої цікавості цнотливого юнака.

Вони продовжували мовчки дивитися одне на одного.

Збуджені, палаючі очі Романа обвивали, обпалювали тендітне тіло Сюзі, жагуче впивалися в кожну клітку її квітучої плоті.

Від його пристрасного погляду дівчина відчула приємний трепет солодкої мlosti, що пройняла її тіло мерехтливими хвилями.

Розбурханий вал жагучого бажання накопчувався на них, аж поки не здійняв на височінь своїх гребнів, щоб потім жбурнути в палкі обійми.

Незводячи очей одне з одного, Роман і Сюзі поволі зближувалися, допоки їх гарячі вуста не злилися у довгому ніжному поцілунку.

Здавалося, що вони втамовують пекельну спрагу, припавши разом до цілющого гірського джерела зі студеною водою.

То був поцілунок, що чаклував, полонив двоє розпалених сердець, биття яких клекотало в нестямному вирі, поцілунок, що зваблював їх щасливим сп'янінням, феєричним запамороченням.

«Що ти робиш, Романе?» – схвильовано прошепотіла Сюзі.

«Що ти робиш, Романе?» – все повторювала вона грудним шепотом, в якому бриніли, муркотіли чаруючі обертони збентеженого фаготу.

Її проникливо-оксамитовий голос голубив серце Романа загадковими забарвленнями, що переливалися від грайливого дзюрчання весняного гірського струмочка до сором'язливого шарудіння поживлого листя в осінньому саду.

(Далі буде)

1030-та РІЧНИЦЯ ХРЕЩЕННЯ КИЇВСЬКОЇ РУСІ ВОЛОДИМИРОМ СВЯТОСЛАВОВИЧЕМ

(Продовження з попереднього числа)

Існують свідчення про хрещення київських князів Аскольда та Діра. Загальновідомим є офіційне прийняття християнства княгинею Ольгою у 958 році, бабусею Володимира Великого. Тому є підстави вважати, що «хоча русичі не дуже радо зустрічали нову державну релігію, для неї був певний ґрунт у руському суспільстві». На жаль, легенда про вибір нової віри, як і літописний опис проведення хрещення люду у Київській Русі, на думку істориків, не є вірогідними з цілого ряду причин. Але це не зменшує значення прийняття християнської віри як офіційної, на життя і розвиток князівства тоді і протягом наступних століть. Це була, безумовно, найпотужніша реформа того часу на Русі-Україні.

Вона сприяла «консолідації населення величезної держави, зміцненню державності, централізації князівської влади, визнання Київської Русі як рівноправної держави у Європі». Запровадження християнства сприяло розквіту освіти та культури: організовувалися прицерковні школи, поширилась писемність, створювалися визначні пам'ятки літератури, розвивалися живопис, кам'яна архітектура, музичне мистецтво тощо.

Прийнято вважати, що спершу князь Володимир прийняв хрещення під іменем Василь. А по поверненню з новою дружиною Анною з Візантії християнство запровадив і поширив на всі підлеглі Києву землі. За ці дії заслужив право називатися Великим і Святим. У 1635 році православна церква канонізувала його як рівноапостольного і зарахувала до лику святих. Вона вшановує його пам'ять 28 липня, а з 2008 року в Україні в цей день святкується День хрещення Київської Русі.

Було б несправедливо не згадати і інші Володимирові нововведення, які у своїй сукупності призвели до піднесення і розквіту давньоруської держави. Він прийняв владу у віці 18-20 років (приблизно 980 рік) і правив своєю імперією уміло й успішно понад 35 років. На той час Русь-Україна страждала від безперервних міжусобиць і внутрішніх протиріч. Молодий і енергійний князь вибрав шлях трошки відмінний від своїх попередників у внутрішній і зовнішній політиці. Він впровадив ряд радикальних змін, спрямованих на зміцнення країни і покращення добробуту своїх підлеглих. Володимир Великий ліквідував кабінет місцевих "ясних князів", роздав землі своїм 12-ом синам, а до ради і керівництва залучив місцеву аристократію. Він започаткував карбування власної монети із золота та срібла із зображенням Христа та князівської монограми у вигляді тризуба. Крім того, Володимир відмовився від найманих військ і сформував власне воїнство. Він, практично, не проводив далеких загарбницьких походів і «зосередився на збереженні та захисті власних володінь». Він жив у злагоді з сусідніми народами, розпочав і налагодив зовнішньо-політичні відносини із низкою держав (Польщею, Угорщиною, Чехією та Візантією). Клопоти мав лише з печенігами, які часто нападали на українські землі та знищували села, міста і часто підходили навіть до Києва. Як писав літописець Нестор: «Йшла боротьба велика без перестанку». Для зміцнення кордонів своєї держави від цих войовничих кочових племен «витратив багато зусиль на укріплення південного кордону: збудував розгалужену мережу

укріплень, заклав нові міста, розбудував фортеці» тощо. Це лише невелика частина тих реформ, про які йшлося у виступі пана доктора-лектора І. Гербіля «Реформи князя Володимира Великого». Особливо автор виділив приєднання земель сучасної Західної України до складу давньоруської держави. Зокрема, про включення у 993 році племен білих хорватів, які проживали по дві сторони Карпат і які

є, на його думку, пращурами так званих сьогодні «русинів» або «рутенців». «Ціле тисячоліття асиміляція закарпатців не зруйнувала їхню етнічну самоназву, отриману з Києва, та їхнє усвідомлення зв'язку з етнічними братами по другу сторону Карпат. Закарпатські русини – це органічна частина українського народу, що зберегла і законсервувала багато архаїчних рис з часів Київської Русі», – підкреслив промовець.

Володимира Великого справедливо відносять до числа основоположників давньоруської державності. Роки князювання Володи-

мира в Києві історики вважають завершенням «збору і об'єднання нових земель». На момент смерті князя «Київська Русь перетворилася у найбільшу європейську державу, яка простягалася від Карпат до Волги, від Балтики до Чорного моря». Більше того, вона була могутньою, процвітаючою державою, яка стояла на одному рівні з іншими розвиненими європейськими країнами і з якою вимушені були рахуватися ближні та далекі сусіди, колишні зазіхальники. За керування Володимира Святославовича успішно й швидко «творилася яскрава й самобутня культура її народу». Його одноставно визнають важливим державним і політичним діячем, успішним полководцем, одним із найяскравіших політичних діячів Європи того часу. «Важко дати характеристику політиці князя Володимира зараз через 1000 років після його смерті. Але можна сказати зі ста відсотковою впевненістю, що вона була направлена на здобуття величі Київської держави» – зазначив пан І. Гербіль.

Залишаються без відповіді багато питань, пов'язаних як з самою особою Володимира Святославовича і його діяльністю, так і з процесом введення християнства як провідної державної релігії. Але в українській історії київський князь Володимир Великий і Святий назавжди залишиться як один із засновників і покровителів української державності. А день хрещення Київської Русі для українців – це, в першу чергу, символ спадкоємності тисячолітньої історії нашої держави, соборності усіх українців і всіх українських земель навколо духовної столиці – Києва.

Слава Україні!

Ольга СЕНИШИН

БАЛАБАНЧА

(Історичний нарис)

(Закінчення. Продовження з 11 стор.)

Після 1877 р. турки повернулися в Туреччину. Їх замінили молкани, які прибули з Ардялу. Вони були приваблені красою цих місць. Брала участь в систематизації місцевості і накреслили прямі дороги.

В 1896 році в слободі було 81 сім'я з 387 жителів різних національностей: 140 румунів, 130 українців, 115 турків, 2 євреї.

В 1904 році тут жили 230 румунів, 153 українці, 113 турків, 11 циганів і 1 єврей.

В 1992 р. тут жили 430 людей, з яких близько половина українці.

В слободі в 1891 році в одній турецькій хаті заснувалася перша школа, – учителем був отець Букур Йонеску, прибувший з Ардялу.

В 1907 році комітет громадян на чолі з примарем Ніколає Крачун побудували теперішню школу.

Перша церква була заснована в черкезькій хаті з храмом Св. Апостолів Петра і Павла в 1881 році. Хата була мала, збудована з чамуру. З часом цю церкву розвалили, а на її святім місці поставили хрест, якого віруючі зберігають і тепер.

Теперішня церква була збудована в 1892 році з цегли, маючи дві бані, покриті бляхою. Була закінчена в 1899 році, освячена з великою церемонією єпископом Партенієм від Єпархії Нижнього Дунаю з Галацу. Храм церкви – Св. Апостолів Петра і Павла.

В 1940 році після землетрусу церква потерпіла аварії. Віруючі відремонтували церкву. В 1954 році церква була обмальована посередині художником Вакару з Тульчі.

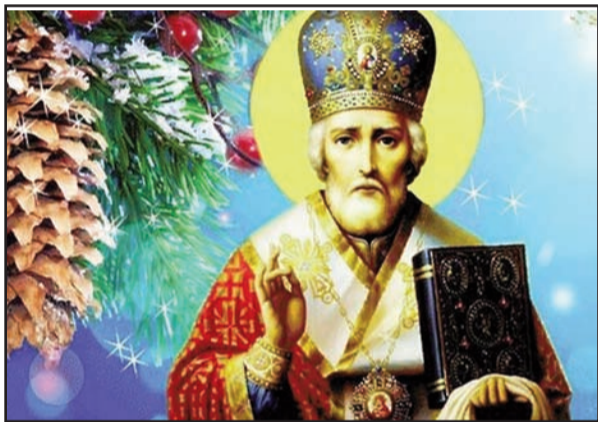
Священики, які служили в цій церкві: от. Іван Валенко, прибувший з Криму, от. Єфтіміє Попеску, от. Раду Букур, от. Гонтапов, от. Зінов'єв, от. Паул Попеску, от. Клемент Джорджеску, от. Соломон, от. Іван Сулов, от. Олександр Думітреску та інші.

◆ С Ж О Р І Ж К А Д Л Я Д І Ж Е Й ◆

19 ГРУДНЯ: ДЕНЬ СВЯТОГО МИКОЛАЯ –
НАЙБЛИЖЧОГО ДО БОГА СВЯТОГО

Святий Миколай – посередник між Богом і людьми. Святий Миколай – найулюбленіший святий для дітей. Адже саме він приносить їм подарунки в ніч з 18 на 19 грудня.

Цікаво знати, що святкування Святого Миколая і традиції до дня святого дійшли до нас завдяки нім-

цям, і вже в XI ст. в Європі знали про добрі справи святого.

На українській землі Святого Миколая почали відзначати ще у 1088-1089 роках завдяки князю Всеволоду.

Цікава і та річ, що хоч Святий Миколай був греком з народження, його шанувували як православні і католики, так і мусульмани та язичники.

Починаючи з 19 ст., Миколай став виключно дитячим святом. Йому пишуть листи діти всього світу і просять принести їм особливий, вимріяний за цілий рік подарунок.

Надіємось, що всі чемні і розумні діти отримають свої подарунки.

Вітаємо Всіх Миколаїв з їхнім днем! Зичимо добра!

(І.П.-К.)

К. ПАСІЧНА

ХВОЇНКИ

Просить мишка у ялинки:
– Дай мені свої хвоїнки,
Дай гостреньких колючок,
Буду я, мов їжачок.
Як зустріне кіт мене,
Геть від страху дремене.

Л. ЗАБІЛА

ЗИМОНЬКА

Зимонько, голубонько
В білім козушку,
Любимо ми бігати
По твоїм сніжку.
Всім рум'яниш личенька
Ти в оцій порі

І ладнаєш ковзанки
В нашому дворі.

Щедрий вечір, добрий вечір!

(Колядка)

Слова і музика Романа КОБЗИ

♩ = 80 До-мажор Соль7 До-мажор Ре7 Соль7 До-мажор

1. День за об-рі-ем спа-да-є, Свя-тий-вечір зу-стрі-ча-є. Вис-бі-зі-ронь-

8 Ля7 Ре-мінор Соль7 До-мажор Ля7 Соль7

ка сі-я-є лю-дам ра-дість спо-ві-ща-є, лю-дам ра-дість спо-ві-ща-є!

2. Що зійшов із благодаті
Святий Дух на Богоматір!
І Син Божий народився
і в людину воплотився,
і в людину воплотився!

3. І для кожної хатини,
і для кожної родини
промінь Божий засяє
й на Святвечір завітає,
й на Святвечір завітає!

4. За вікном пісні лунають,
це колядники співають.
Святий вечір прославляють,
щастя й радості бажають,
щастя й радості бажають!

5. Щедрий вечір, добрий вечір!
Добрим людям на Святвечір!
Нехай рік, що наступає,
в мирі всіх людей єднає,
в мирі всіх людей єднає!

Напередодні Різдва

За кордоном існує традиція, що напередодні Різдва у будинку ставлять ялинку, згодом у будівлю з'їжджаються всі члени родини і під зелену красуню складають свої подарунки один одному. У багатьох народів світу Різдво – аналог нашого свята Миколая.

На стіл ставлять різноманітні страви, а це залежить від країни. **Англіїці** ставлять на стіл, як головне блюдо, запечену індичку під соусом з агрусу. Також ще може бути різдвяний пудинг, облитий ромом, який згодом підпалюють.

Французькі господині готують індичку, запечену у білому вині.

Американці – індичку у журавлиному соусі.

Китайці готують фірмове блюдо під назвою «Імператорське». Це запечена качка по-пекінськи.

А у **Австрії** птицю не готують, а віддають перевагу супу-локшині, а на друге блюдо їдять коропа.

Голландці святкують Різдво з м'ясом кролика, оленя або дичини.

Італійці відзначають Різдво з рибою і морепродуктами. А вибагливі **іспанці** їдять підсмажене молочне поросся, яке запивають хересом.

◆ С Ж О Р І Ж К А Д Л Я Д І Ж Е Й ◆

«ЯК ЧУДОВО РОЗПОРЯДИВСЯ БОГ, ЩО НАРОДЖЕННЯ ХРИСТА ВІДБУЛОСЯ В ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ СОНЦЯ!»

Дорогі учні, разом із зимовими канікулами приходять до нас і Зимові свята. Одне з найочікуваніших християнських свят як для малечі, так і для дорослих, – це Різдво Христове, яке святкується в Румунії з 25 по 27 грудня, а в нас, українців Румунії, як і в Україні, з 7 по 9 січня.

Напередодні Різдва, на Святвечір, коли стемніє, господарі сідають за стіл, накритий 12 пісними стравами, а діти починають колядувати і звеселяти кожну християнську хату своїми дзвінками голосами! За це віддячують їм яблуками, горіхами, солодощами, а в останні роки – грошима.

Перша згадка про Різдво Христове як свято відноситься до 200 року нашої ери, коли теологи Олександрії вирішили, що Різдво слід святкувати 20 травня. А у IV столітті святкування Різдва було перенесене

на 25 грудня. Ця дата була вибрана тому, що 25 грудня язичники святкували День народження Сонця. Пізніше святий Кипріан сказав:

історію було заборонено: в Англії 1644 р., а в Бостоні Різдво було заборонено впродовж 22 років – з 1659 по 1681 рік. А в сучасні роки Різдво було заборонено комуністичними режимами, в Румунії до 1990 р., а на радянському просторі – до розпаду радянського союзу.

За стародавнім французьким літописом, перші святково вбрані ялинки з'явилися у 1605 р.

Цікава легенда і про прикраси – срібну мішуру на ялинці! Давним-давно жила на світі бідна, але дуже добра жінка. І мала вона багато дітей. Наближалося Різдво, – жінка прикрасила ялинку лише кіль-

кома прикрасами. Уночі, коли всі міцно спали, ялинку обплели навуки. Та Христос, побачивши безмежну доброту серця цієї бідної жінки, поблагословив ялинку, а густу навітину перетворив на сяюче срібло!

І.П.-К.

«Як чудово розпорядився Бог, що народження Христа відбулося в день народження Сонця».

А традиція дарувати подарунки на Різдво прийшла до нас від древніх римлян, які обмінювалися подарунками в день Нового Року.

Слід згадати, що Різдво за свою

БОГ ПРЕДВІЧНИЙ НАРОДИВСЯ

Бог предвічний народився,
Прийшов днесь із небес,
Щоб спасти люд свій ввесь,
Й утішився.

В Вифлеємі народився
Месія Христос наш,
І пан наш для всіх нас,
Нам народився!

Слава Богу! – заспіваймо,
Честь Сину Божому
І Пану нашому –
Поклін віддаймо!

Притча про двох вовків

Колись давно старий індіанець відкрив своєму онукові одну життєву істину.

– Кожна людина постійно веде внутрішню боротьбу. Це відбувається тому, що в середині нас живуть два вовки – почав мудрий індіанець.

– Як два вовки? – запитав маленький хлопчик, чиє безневинне обличчя світилося непідробною цікавістю.

– Один з них є Злом! Це страх, гнів, заздрість, образа, гордіня, жадібність, его, підлість, зарозумілість, жалість і почуття провини.

Але інший вовк – це Добро! Радість, мир, любов, надія, м'якість, милосердя, щедрість, істина і віра! – сказав старий індіанець.

– А... Який вовк перемагає, дідусю? – запитав хлопчик. Його очі були наповнені хвилюванням.

– Завжди перемагає той вовк, якого ти году-

єш! – посміхаючись, сказав, мудрий дідусь.

ПОСМІЙМОСЯ!

Учитель запитує:

– Як називаються такі істоти, що можуть жити і на суші, і у воді?

– Матроси! – відповідає Петрик.

– Миколко, як називається той, хто продовжує говорити навіть тоді, коли його ніхто не слухає?

– Вчитель.

ПЕТРИК

– Мамо, оцей великий шматок торта для тата? – запитав Петрик.

– Ні, для тебе, – відповіла мама.

– Як! Такий маленький? – здивувався Петрик.

Зустріч синів і дочок села Луг над Тисою

«НАЙМИЛІШОЮ ДЛЯ ВСІХ ХАЙ БУДЕ ДОРОГА ДО РІДНОГО ДОМУ»

Кожного року на свято Покрови Пресвятої Богородиці храму Лужанської церкви відбувається зустріч синів і дочок села.

Цього року захід відбувся 21 жовтня.

Ранок 21 жовтня виявився похмурим, сірим, звідусіль обкружували село важкі тумани, лив дощ.

Ну, думаю, пропала наша зустріч. Та, ось, неначе природа відчула наш неспокій і розчарування, несміло з-поза хмар появилися промені сонця, небо прояснилося, стало тепло, приємно.

Після закінчення Служби Божої в церкві почали сходитися лужани на футбольний майданчик біля Тиси, а потім і гості, запрошені.

Свято відкрила підписувачка цих рядків, яка поздоровила присутніх, побажала всього найкращого їм, представила гостей, запрошених.

У своєму слові-привітанні пан голова СУР, депутат Микола-Мирослав Петрецький побажав усім Божої благодаті, здоров'я,

успіхів й привітав присутніх дітей з Реміт, групу «Надія» з Кривого, веселих молодих гуцлів з Вишавської Долини, групу з Бичкова, жіночий гурт з Негостини (Сучава), танцюристів гурту «Червона калина», які згодом просто зачарували глядачів, які оплатили їх гучними оплесками.

Дуже гарно, тепло глядачі зустріли виступ музикантів з Верховини (Україна), які зачарували своїм виконанням українських народних пісень, тим більше, що вони вперше виступали в Лузі, причому глядачі оцінили це і дякували організаторам.

Закінчили свято, як і годиться газдам, лужанські дівчата, які запевнили словами пісні всіх, що «наша зустріч не буде остання».

Я звернулася до глядачів з подякою за те, що такою великою кількістю приїхали нас послухати, відгукнулися на наш захід і побажала їм ніколи не забувати рідного дому, батьківського порогу.

Тому що, як кажуть у Лузі, «всюди добре, але дома май добре», тож наймилішою для всіх хай буде дорога до рідного дому.

Наймилішою вона є тоді, коли там на нас чекає хтось із рідних і радується нам, бо приходить час, коли рідний дім стає пустим, коли вже там не чекає нас хтось із рідних.

Хотіли б ми повернути час, але це неможливо.

Не забувайте дорогу до рідного дому, не забувайте рідиму хату, рідиме село.

Згадаймо слова пісні «Дорого дальня, повертай до мами, буде в її косах менше сивини».

Про те, що свято було вдалим, свідчать багато відгуків лужан, які щиро дякували організаторам за такий багатий і вдалий концерт, пісні якого навели сльози на очі багатьох присутніх.

Щира подяка організаторам – п. Марії Чубіці, яка започаткувала цей захід, п. Мирославу Петрецькому – голові Марамороської філії СУР, без

зусиль якого такий захід не мав відбутися, а також і п. Миколі Йойкалюку, місцевому раднику, який забезпечив розгортання подій постачанням електричного струму безплатно.

Щиро дякуємо і до нової зустрічі в наступному році!

проф. Анна САМБОР,
пенсіонер

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

РЕДАКЦІЯ: Головний редактор – Іван КОВАЧ

Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ та Роман ПЕТРАШУК

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК

Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.» Бухарест, Румунія; ISSN 1223-8988

Adresa redakției: Uniunea Ucrainenilor din România, str. Radu Popescu nr. 15,

Sector 1, București, ROMANIA, Tel. 0212220748, 0212220753, Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com/ Адреса сайту СУР: www.uur.ro

Наклад фінансований
Союзом українців Румунії

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.

В С